

Yakında Voleybol Magazin’de yayınlanacak yazımı gördüğüm lüzum üzerine burada da yayınlıyorum.

Ağzımızdan burnumuzdan Olimpiyat fışkırdığı bu dönemde, daha önce söz verdiğim üzere, başka bir konudan bahsetmek istiyorum. Benden Olimpiyat yazısı bekleyenler de üzülmesin, çünkü konuyla da ucundan kenarından ilintili.

Benim tüylerimi diken diken eden, her duyduğumda düzeltme ihtiyacı hissettiğim bir kelime var, maalesef spor camiasında da epeyce fazla kullanılıyor. Evet, başlıktan kopya çektiğiniz iyi oldu, “bayan” kelimesinden bahsediyorum. Tüm Türkçe dili içerisinde, bundan daha yanlış ve daha kötü niyetli bir kelime bulabilir miydik acaba?

Baştan altını bulabildiğim en kalın kalemle çizerek başlayayım, doğrusu “bayan” değil, “kadın”dır. Bana itiraz edenler olacağının farkında olarak hemen konuyu irdelemeye başlıyorum.

Öncelikle “bayan” kelimesinin kullanımı dilbilgisi bakımından yanlış. Çünkü “erkekler-bayanlar” diye bir ikileme olmaz, bu elmayla armudu toplamaktır. “Erkek”in karşılığı “kadın”, “bayan”ınki “bay”dır. Yani eğer “Baylar Voleybol Ligi” demiyorsak, “Bayanlar Voleybol Ligi” de diyemeyiz. Dersek, Türkçe katliamına girer. Mazallah kelimeler arkamızdan kovalar. Ayrıca anlamsal olarak da hatadır, “erkek” bir cinsiyet ifade eder, “bayan” ise “kadın”ın aksine etmez. İnsanların cinsiyetlerinden, cinselliklerinden bu kadar korkmanın anlamı yok. Erkek, erkektir; kadın da kadındır, nokta.

İkincisi, Türkçe’ye çevirdiğimiz turnuva isimlerine bakalım. “Women’s Champions League”, Türkçesi “Kadınlar Şampiyonlar Ligi”. Eğer “bayanlar” olması istenseydi “Ladies’ Champions League” denirdi. Ama ne hikmetse çevirirken “bayanlar”! Hakikaten de bayıyor çoğunlukla! Diyelim ki böyle çevirdik, dünyanın en muhafazakar turnuvası Wimbledon hakikaten de “Ladies” diyor (erkeklerle de “baylar” anlamında “Gentlemen”). “Women”i “bayanlar” diye çevirdik, o zaman “ladies’e ne diyeceğiz? “Hanımefendicikler”? “Minyon hanımcıklar”? Başka önerisi olan?

Gelelim, neden kadınlar için bu saçma kelimeyi kullandığımıza. İşte zaten durumun can sıkıcı hâl aldığı nokta burası. “Bayan” kelimesine alışkın okuyucular şimdi diyecek ki “kibarlıktan”. Ben de o zaman şunu soracağım. “Kadın” ayıp bir kelime midir? Eğer öyleyse karşılığı olan “erkek” neden ayıp değil? Kadınlara erkeğin eşit olduğu bir ülkede yaşadığımız iddiasında değil miyiz? O zaman kadının ismine bile bu tahammülsüzlük niye? Yoksa rahmetli Duygu Asena’nın dediği gibi “kadının adı yok” mu? Adı olması için yumuşatıp “bayan” dememiz mi gerekiyor? Bence asıl kibar olmama hâli, asıl düşüncesizlik budur. Üstelik işin komiği, bunu kadınların kendisi de yapıyor.

Bu konudan muzdarip yönetmen Orkide Üskül’e biraz kulak verelim: “Dünya Bayanlar Günü”nü kutladığımızı, giden sevgiliye Tanju Okan’ın “Bayanım” şarkısı eşliğinde ağladığımızı, meyhanede

“Aşk gibi, sevda gibi huysuz ve tatlı bayan” eşliğinde efkârlanıp rakılarınızı içtiğinizi düşünün.”
Olacak iş mi, değil!

Biz Eurosport'ta “bayan” kelimesini kullanmıyoruz. Pekin'den itibaren bunu bir ilke hâline de getirdik ve kadın derneklerinden kutlamalar aldık. Ben de etkisi ne olur bilmem ama okuyucularımı, izleyicilerimi fırsat buldukça ikna etmeye çabalıyorum. Kadın voleybolcuları izliyoruz, seviyoruz. Hayran olduğumuz insanların cinsiyetinden utanma hakkımız var mı? Neslihan Darnel'i, Yoshie Takeshita'yı, Luba Kılıç'ı seviyoruz; ama kadın olduklarını düşünmemeye çalışıp “bayan” diyoruz. Bu haksızlık değil mi?

Kadının adı var! Söylemekten korkmayın!

Olimpiyatlar sırasında tekrar görüşürüz...